Lausunto

Eduskunnan lakivaliokunnalle koskien esitystä laiksi sukupuolen vahvistamisesta

Lausunnonantaja: Sukupuolentutkimuksen seura – Sällskapet för genusforskning ry (SUNS)

Laki sukupuolen vahvistamisesta

Esityksessä jätetään alaikäiset lapset ja nuoret lain ulkopuolelle. Näin laki sivuuttaa lasten ja nuorten itsemääräämisoikeuden.
YK:n Lapsen oikeuksien komitea on korostanut jo vuonna 2016 nuorten oikeutta sukupuoli-identiteetin kunnioittamiseen. (General comment No. 20/2016 on the implementation of the rights of the child during adolescence.)
Suomessa vuonna 2019 voimaan tullut uudistettu nimilaki on mahdollistanut jo oman sukupuoli-identiteetin mukaisen nimenmuutoksen alaikäisille. Sukupuolen juridisen vahvistamisen salliminen alaikäisille olisi näin ollen loogista.
Juridinen sukupuolen vahvistaminen on matalan kynnyksen keino helpottaa transsukupuolisten elämää. Juridinen transitio on huomattavasti helpompi perua kuin esimerkiksi kliininen. Jo siksikin se tulisi sallia alaikäisille.

Lakiesitys ei myöskään huomioi riittävällä tavalla muunsukupuolisia henkilöitä.
Esityksessä todetaan, että sukupuolensa voi vahvistaa myös muunsukupuolinen henkilö, ”jonka kokemus on lähempänä toista sukupuolta kuin mihin hänet on väestötietojärjestelmään merkitty”. Tämä toteamus ohittaa sen olennaisen seikan, että muunsukupuoliset henkilöt nimenomaan eivät identifioidu kumpaankaan binäärisukupuoleen.
Suomessa tunnustetaan edelleen vain kaksi oikeudellista sukupuolta. Tähän pitäisi tulla muutos, koska nykytietämyksen valossa eletty sukupuoli, sukupuoli-identiteetit ja niiden ilmaiseminen eivät rajoitu vain kahteen sukupuoleen tai mies/nais -binääriasetelmaan. Esimerkiksi YK:n CEDAW-sopimuksen toimeenpanoa valvova komitea on jo vuonna 2014 suositellut translain muuttamista *pikaisesti* niin, että transsukupuolisten henkilöiden sukupuoli vahvistetaan *vaatimatta heitä mukautumaan stereotyyppisiin käsityksiin maskuliinisesta tai feminiinisestä käyttäytymisestä tai ulkonäöstä.* Tämän tulisi päteä myös muunsukupuolisuuteen ja intersukupuolisuuteen.

Sukupuolentutkimuksen seura pitää lakiesitystä näiltä osin puutteellisena, mutta muuten oikeansuuntaisena. Olennaista on, että lakiesitykseen sisältyy sukupuolen vahvistaminen henkilön oman selvityksen mukaisesti, ja että laista poistuu lisääntymiskyvyttömyyden edellyttäminen.

Muihin lakiesityksen kohtiin kuin kohtaan 1. Sukupuolentutkimuksen seura ei enää esitä huomautuksia.